

ΒΑΡΟΜΕΤΡΟ

ΤΟΥ ΣΕΣΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΔΕΙΚΤΗΣ
GRe1

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ
ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ MANAGEMENT ΕΥΡΩΠΗΣ

ΜΕΛΟΣ

feaco

European Federation of Management Consultancies Associations
Fédération Européenne des Associations de Conseils en Organisation

ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ
+32,5%

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΥΡΙΑ
+28,6%

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ
+30,6%

4ο ΤΡΙΜΗΝΟ 2022

36^η ΕΡΕΥΝΑ

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ – ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΕΣΜΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΕΣΜΑ 2022

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ		
A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ		4
B. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ		5
B.1	Η ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ	5
B.2	ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΣΕ ΕΝΑ ΕΤΟΣ (ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ)	6
B.3.	ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΤΟΣ (ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ)	11
B.4.	ΟΙ ΑΝΑΣΧΕΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ	15
B.5.	ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ: «ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΑΡΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ»	17
Γ. Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ		19

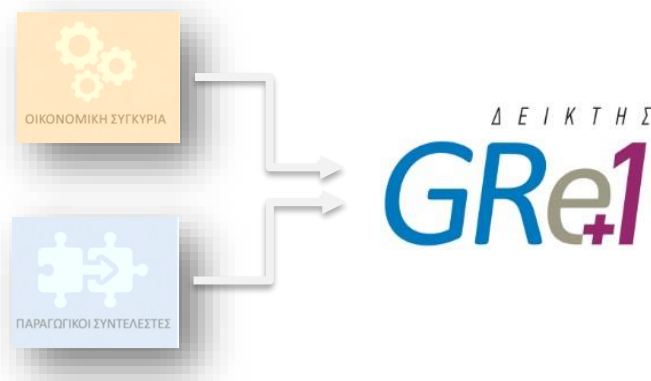
A

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ΣΕΣΜΑ δημιούργησε το Βαρόμετρο του ΣΕΣΜΑ για την Οικονομία μέσω του οποίου καταγράφονται ανά τρίμηνο οι προσδοκίες και απόψεις των εταιρειών συμβούλων μανάτζμεντ. Ειδικότερα, ο **Γενικός Δείκτης GRe+1** του Βαρόμετρου αποτυπώνει τις προσδοκίες των επικεφαλής και των στελεχών των εταιρειών συμβούλων μανάτζμεντ για την ελληνική οικονομία μετά από ένα έτος (+1).

Ο **Γενικός Δείκτης GRe+1** συντίθεται από τους εξής επιμέρους δείκτες:

- **Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας**, ο οποίος καταγράφει τις απόψεις για την αναμενόμενη πορεία των βασικών οικονομικών μεγεθών (ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης, ανεργία, ιδιωτικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και πληθωρισμός).
- **Δείκτης Παραγωγικών Συντελεστών**, ο οποίος καταγράφει τις εκτιμήσεις για τις μεταβολές στους βασικούς παραγωγικούς συντελεστές (ανθρώπινο δυναμικό, συνθήκες χρηματοδότησης, δημόσιες υποδομές, επιχειρηματικότητα και θεσμικό πλαίσιο).

Τέλος, στο Βαρόμετρο του ΣΕΣΜΑ για την Οικονομία προσδιορίζονται οι **Ανασχετικοί Παράγοντες** για την επιχειρηματική ανάπτυξη και δράση.

Επιπλέον, ως ειδικό θέμα, εξετάστηκαν οι απόψεις των συμβούλων επιχειρήσεων για τις επιπτώσεις της εισαγωγής της ψηφιακής κάρτας εργασίας στις συμβουλευτικές επιχειρήσεις, καθώς και κατά πόσον υπάρχουν ιδιαιτερότητες στο χώρο των συμβούλων για την εφαρμογή της.

Η μεθοδολογία της έρευνας και υπολογισμού των δεικτών παρουσιάζεται στο μέρος Γ.

Η παρούσα, 36^η έρευνα του ΣΕΣΜΑ, πραγματοποιήθηκε από 11-1-2023 έως 26-01-2023 και κατέγραψε τις προσδοκίες και τις απόψεις των συμβούλων όπως αυτές διαμορφώθηκαν κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2022.

B

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

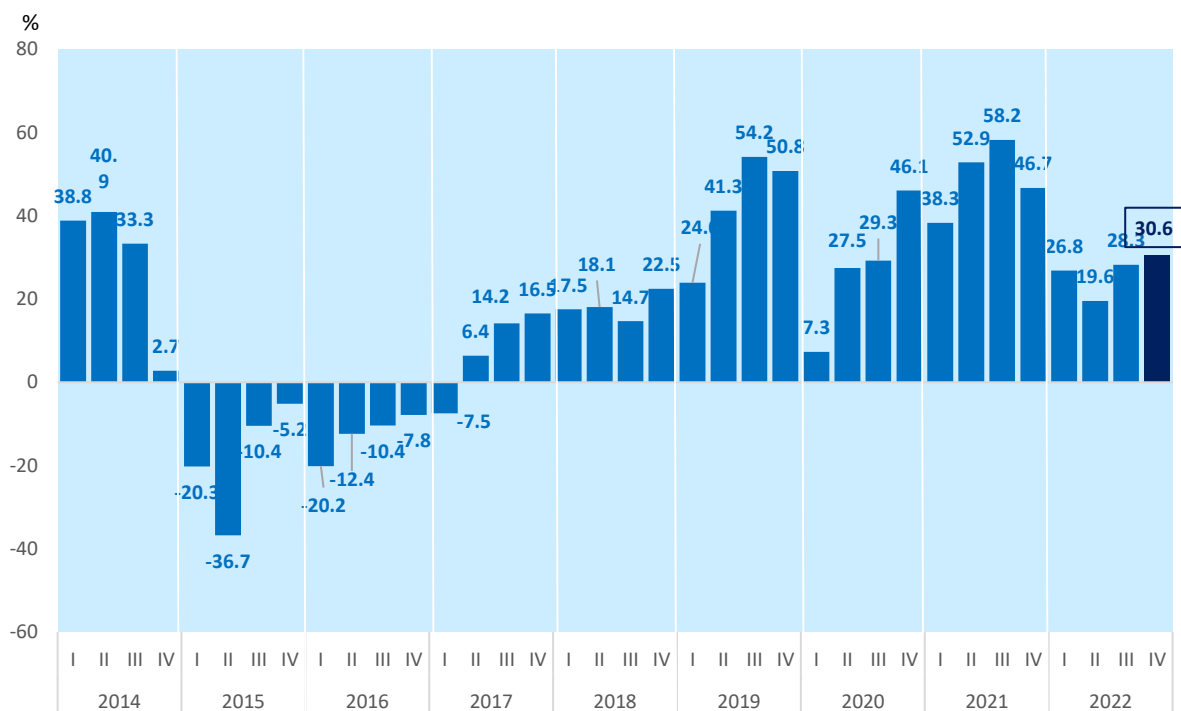
B.1 Η ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

Στο τέλος του 2022 βελτιώθηκε ελαφρά η αισιοδοξία των συμβούλων μανάτζμεντ για την πορεία της ελληνικής οικονομίας κατά το επόμενο έτος. Ο **Γενικός Δείκτης GRe+1**, ο οποίος είναι ο μέσος των δεικτών Οικονομικής Συγκυρίας και Παραγωγικών Συντελεστών, διαμορφώθηκε σε 30,6%, έναντι 28,3% που ήταν η τιμή του τρίτου τριμήνου 2022.

Ωστόσο, υπήρξε μεγάλη πτώση σε σχέση με το τέταρτο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, όταν ο **GRe+1** είχε τιμή 46,7%. Εντονότερη δε ήταν η κάμψη της αισιοδοξίας για ολόκληρο το 2022, έναντι του 2021. Ο μέσος όρος των τεσσάρων τριμήνων του Δείκτη μειώθηκε σε 26,3%, από 49,0%.

Η επί τα χείρω αναθεώρηση των προσδοκιών οφείλεται και στις δύο συνιστώσες του **GRe+1**, δηλαδή, τόσο στις εκτιμήσεις για τα θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη, όσο και σε αυτές για τους παραγωγικούς συντελεστές.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ GRe+1

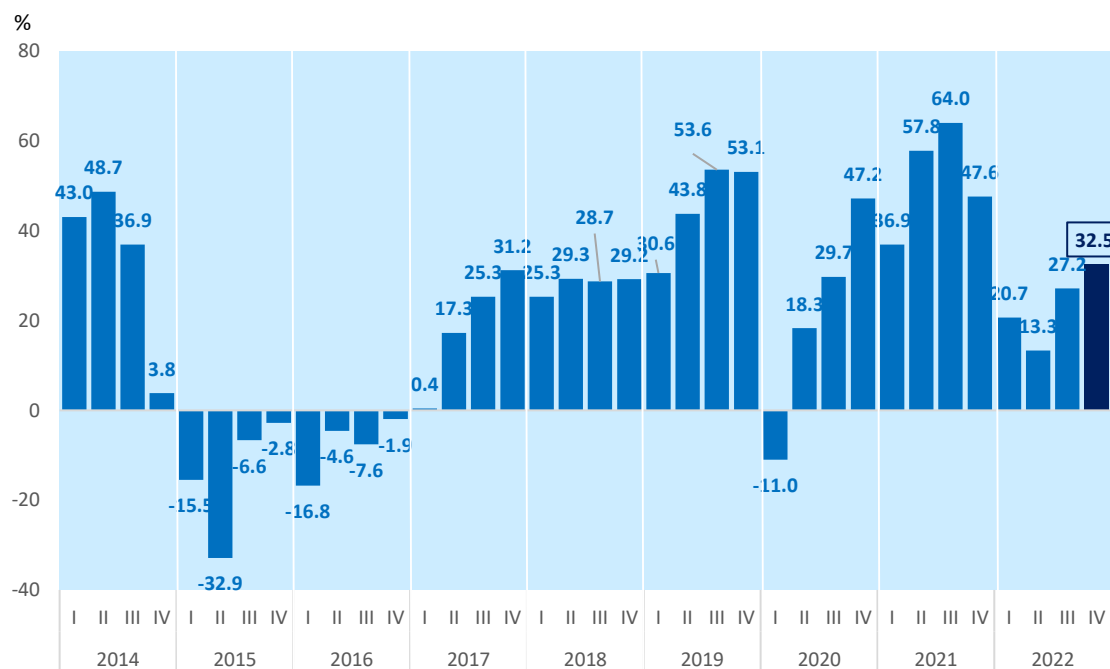
B.2 ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΣΕ ΕΝΑ ΕΤΟΣ (ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ)

Στο τέλος του 2022 καταγράφηκε νέα ελαφρά άνοδος της αισιοδοξίας των συμβούλων μανάτζμεντ για την πορεία της ελληνικής οικονομίας τους επόμενους 12 μήνες. Η βελτίωση αυτή ήταν συνεχής για εννέα μήνες. Ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας σημείωσε μικρή αύξηση έναντι της τιμής που είχε το προηγούμενο τρίμηνο. Ωστόσο, υπήρξε μείωση έναντι του τελευταίου τριμήνου του 2021.

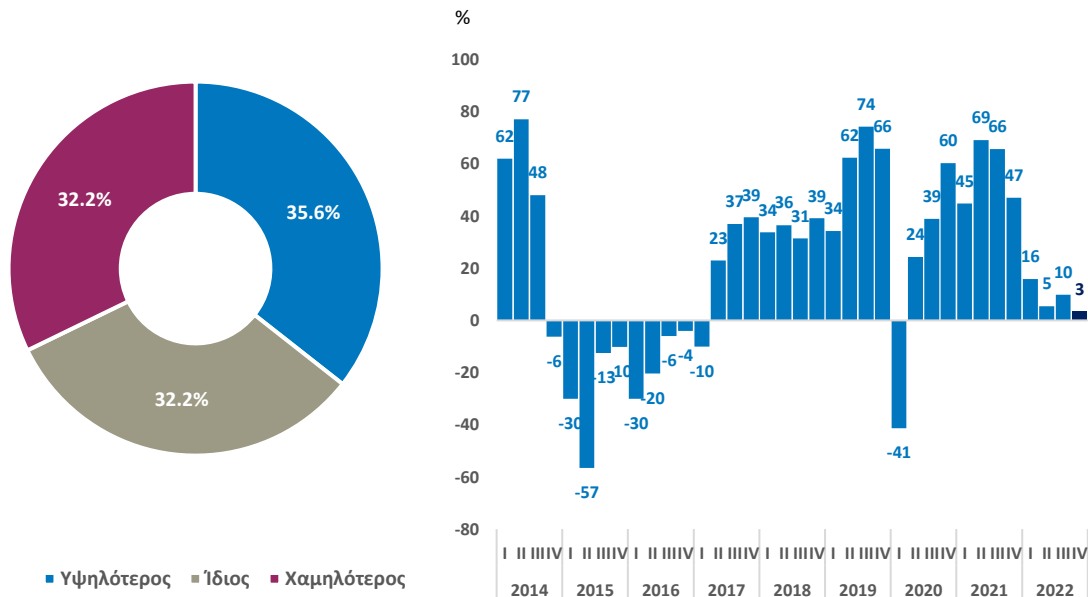
Συγκεκριμένα, στο τέλος Δεκεμβρίου 2022 ο μέσος όρος της διαφοράς μεταξύ των ποσοστών «θετικών» και «αρνητικών» απαντήσεων για τις πέντε μεταβλητές του Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας (ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης, ανεργία, ιδιωτικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, εξαγωγές και ποσοστό μεταβολής του γενικού επιπέδου των τιμών) αυξήθηκε στο 32,5%, από 25,6% το τρίτο τρίμηνο του 2022, ενώ όμως είχε τιμή 47,6% στο τέλος του 2021. Επισημαίνεται ωστόσο ότι η μέση ετήσια τιμή του δείκτη το 2022 ήταν 22,3%, μειωμένη κατά πολύ της αντίστοιχης του 2021 που ήταν 51,6%.

Η βελτίωση του τετάρτου τριμήνου οφείλεται στην ενίσχυση της αισιοδοξίας για την πορεία της ανεργίας και του πληθωρισμού το επόμενο δωδεκάμηνο. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται προφανώς στη συνεχιζόμενη πτωτική τάση της ανεργίας και την επιβράδυνση του πληθωρισμού τον Δεκέμβριο, κυρίως λόγω υποχώρησης των τιμών της ενέργειας. Αντιθέτως, οι προσδοκίες για τις άλλες μεταβλητές του Δείκτη (οικονομική μεγέθυνση, ιδιωτικές επενδύσεις και εξαγωγές) επιδεινώθηκαν. Η επί τα χείρω αναθεώρηση των προβλέψεων σχετίζεται ασφαλώς με την επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ το τρίτο τρίμηνο, την άνοδο των επιτοκίων, καθώς και με τις προβλέψεις για την παγκόσμια οικονομία.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

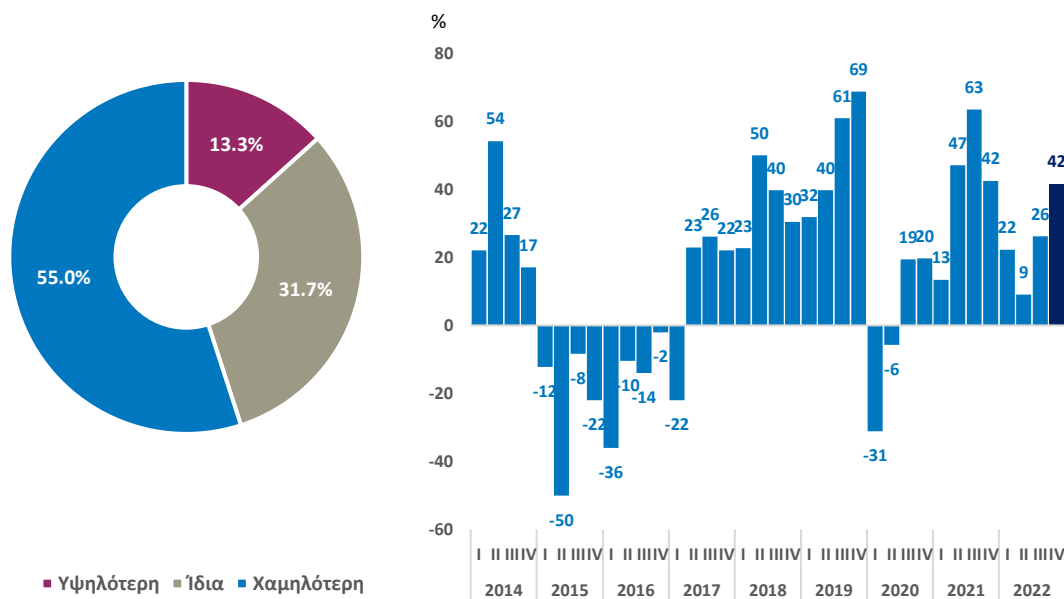
ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΥΘΜΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗΣ

Οι προσδοκίες για τη μεγέθυνση της οικονομίας τους επόμενους 12 μήνες επιδεινώθηκαν απότομα στο τέλος του 2022. Συγκεκριμένα, η διαφορά των ποσοστών εκείνων που προβλέπουν ταχύτερη μεγέθυνση της οικονομίας και εκείνων που θεωρούν ότι θα υπάρξει επιβράδυνση μειώθηκε στο 3,4%, έναντι 9,8% το προηγούμενο τρίμηνο και 47,0% το τέταρτο τρίμηνο του 2021.

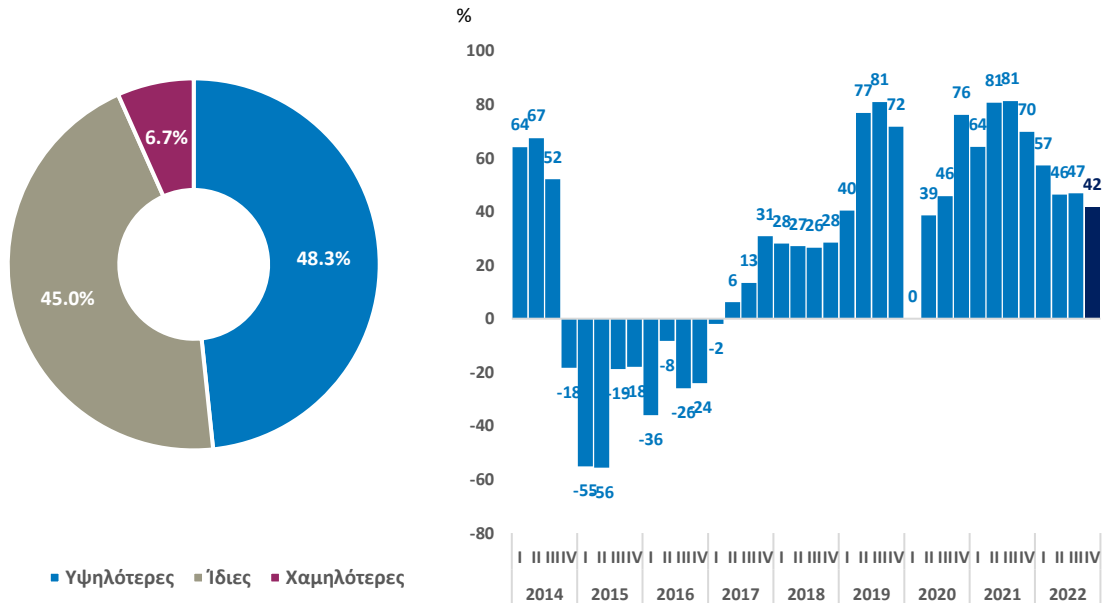
Έντονη ήταν και η κάμψη της μέσης ετήσιας τιμής της διαφοράς «θετικών» - «αρνητικών» απαντήσεων. Από 56,6% το 2021 μειώθηκε σε μόλις 8,6% το 2022. Οι πιθανοί λόγοι για την εξέλιξη αυτή αναφέρθηκαν προηγουμένως.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ

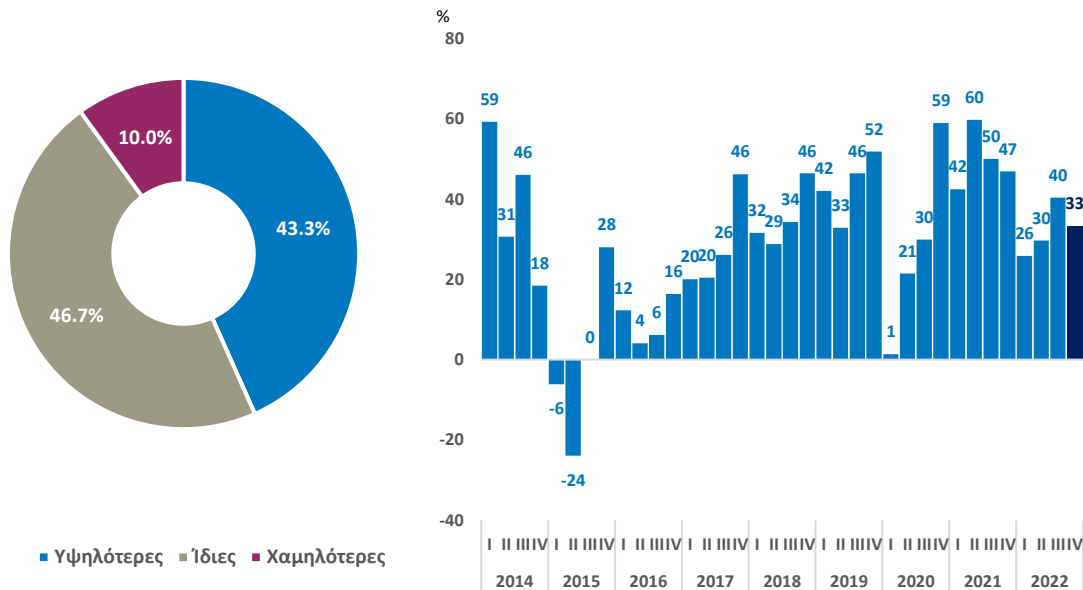
Αντιθέτως με τις προβλέψεις για τη μεγέθυνση της οικονομίας, επικράτησε μεγαλύτερη αισιοδοξία για την πορεία της ανεργίας τους επόμενους 12 μήνες. Συγκεκριμένα, η διαφορά των ποσοστών όσων θεωρούν ότι η ανεργία θα μειωθεί και εκείνων που αναμένουν αύξηση διευρύνθηκε από 26,2% το τρίτο τρίμηνο σε 41,7% το τελευταίο τρίμηνο του 2022. Ωστόσο, ο ετήσιος μέσος όρος της διαφοράς αυτής περιορίστηκε σε 24,8% το 2022 από 41,6% το προηγούμενο έτος. Οι προσδοκίες αυτές αντανακλούν τη συνεχιζόμενη μείωση του ποσοστού ανεργίας, η οποία συνεχίστηκε τον Δεκέμβριο 2022.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΑΓΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

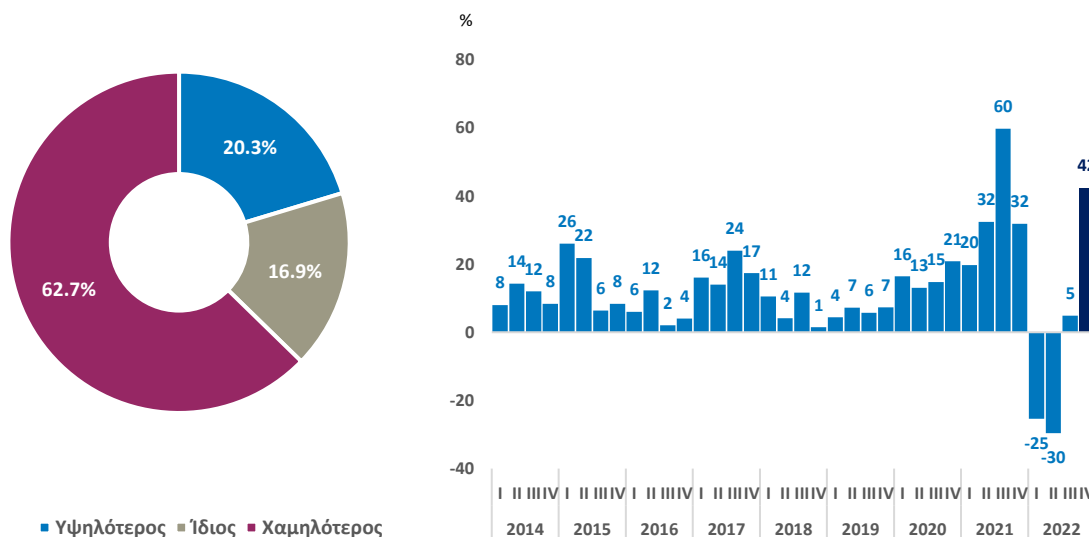
Περιορισμός της αισιοδοξίας καταγράφηκε και όσον αφορά την πορεία των ιδιωτικών επενδύσεων παγίου κεφαλαίου. Οι προσδοκίες αυτές συνδυάζονται με εκείνες για τον ρυθμό μεγέθυνσης, αλλά και με τις εκτιμήσεις για περαιτέρω άνοδο των επιτοκίων στην ευρωζώνη, τις ΗΠΑ και αλλού, που θα αυξήσουν το κόστος χρηματοδότησης. Το ισοζύγιο «θετικών» - «αρνητικών» εκτιμήσεων περιορίστηκε σε 41,7%, από 46,8% το προηγούμενο τρίμηνο. Η πρόβλεψη αυτή είναι σημαντικά χαμηλότερη έναντι του τελευταίου τριμήνου του 2021, όταν είχε τιμή 69,7%. Η ίδια παρατήρηση ισχύει και για ολόκληρο το 2022 παρά τη συνεχή αύξηση της επενδυτικής δραστηριότητας. Ο ετήσιος μέσος όρος του εν λόγω υποδείκτη διαμορφώθηκε σε 48,0%, έναντι 73,9%.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Οι σύμβουλοι έγιναν επίσης λιγότερο αισιόδοξοι όσον αφορά τις εξαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών τους επόμενους 12 μήνες. Η διαφορά «αισιοδοξίας» - «απαισιοδοξίας» περιορίστηκε στο 33,3%, από 40,3% το τρίτο τρίμηνο και από 46,9% το τέταρτο τρίμηνο του 2021. Η εξέλιξη αυτή σχετίζεται πιθανώς με την πολύ μικρή αύξηση των εξαγωγών το τρίτο τρίμηνο του έτους όπως καταγράφηκε από την ΕΛΣΤΑΤ και τις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας και της ευρωζώνης. Ακόμα εντονότερη ήταν η επιδείνωση των προσδοκιών ολόκληρου του 2022, έναντι του 2021. Ο ετήσιος μέσος όρος του εν λόγω υποδείκτη περιορίστηκε από 49,8% σε 32,3%.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΥΘΜΟ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

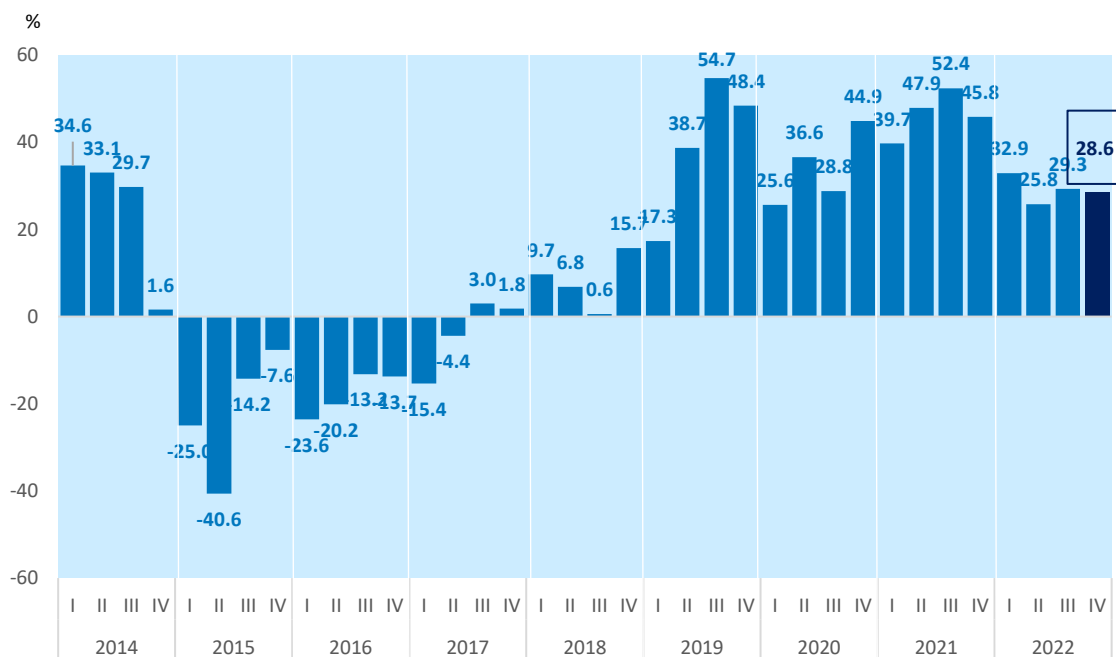
Μεγάλη βελτίωση καταγράφηκε στις προσδοκίες για τον πληθωρισμό, η οποία πιθανώς αντανακλά τη μείωσή του τον Δεκέμβριο και τις αναμενόμενες νέες αυξήσεις επιτοκίων, οι οποίες εκτιμάται ότι θα οδηγήσουν σε νέα αποκλιμάκωση. Συγκεκριμένα, η διαφορά μεταξύ του ποσοστού εκείνων που προβλέπουν χαμηλότερο πληθωρισμό τους επόμενους 12 μήνες και εκείνων που εκτιμούν ότι θα υπάρξει επιτάχυνση αυξήθηκε σε 42,4% στο τέλος του 2022 από μόλις 4,8% το προηγούμενο τρίμηνο και από 31,8% στο τέλος του 2021. Ωστόσο, οι εντόνως πληθωριστικές προσδοκίες του πρώτου εξαμήνου του 2022 επισκίασαν τη βελτίωση της αισιοδοξίας το δεύτερο εξάμηνο. Έτσι ο ετήσιος μέσος όρος του υποδείκτη πληθωρισμού μειώθηκε και η διαφορά έγινε αρνητική, -2,0%.

Β.3. ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΤΟΣ (ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ)

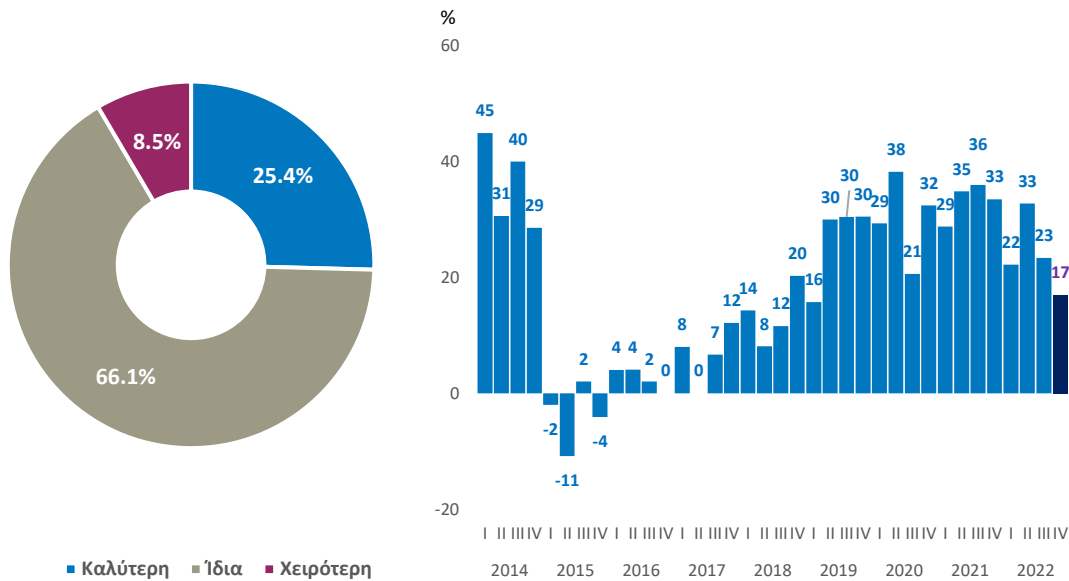
Ελαφρά επιδείνωση καταγράφηκε στις προσδοκίες των συμβούλων μανάτζμεντ για την εξέλιξη των συντελεστών της παραγωγής το επόμενο έτος. Ο μέσος όρος της διαφοράς «αισιοδοξίας» και «απαισιοδοξίας» για τις μεταβλητές του Δείκτη Παραγωγικών Συντελεστών (ανθρώπινο δυναμικό, συνθήκες χρηματοδότησης, δημόσιες υποδομές, επιχειρηματικότητα και θεσμικό πλαίσιο) περιορίστηκε σε 28,6% το τέταρτο τρίμηνο του 2022, από 29,3% το προηγούμενο. Πολύ εντονότερη ήταν η κάμψη έναντι του ίδιου τριμήνου του προηγούμενου έτους, όταν η εν λόγω διαφορά είχε τιμή 45,8%.

Η εικόνα που προκύπτει για το σύνολο του 2022 δείχνει πολύ εντονότερη κάμψη της αισιοδοξίας. Ο ετήσιος μέσος όρος του Δείκτη μειώθηκε από 46,4% το 2021 σε 29,2% το 2022. Η διαπίστωση αυτή αφορά όλες τις μεταβλητές που απαρτίζουν το δείκτη. Το γεγονός αυτό υποδεικνύει ότι ο μετριασμός της αισιοδοξίας αφορά όλες τις πτυχές της παραγωγικής διαδικασίας.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ

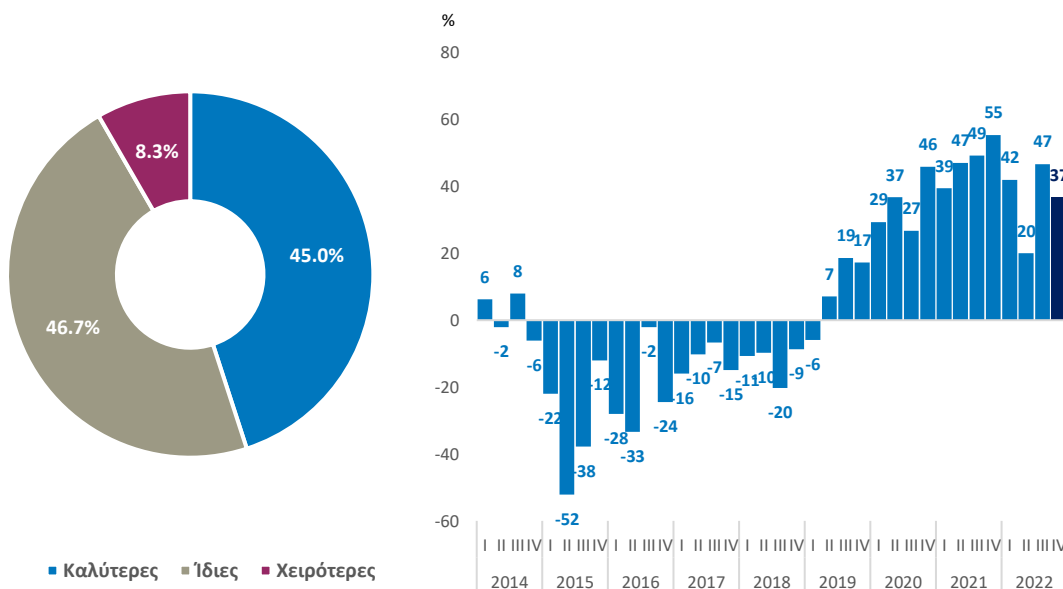

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

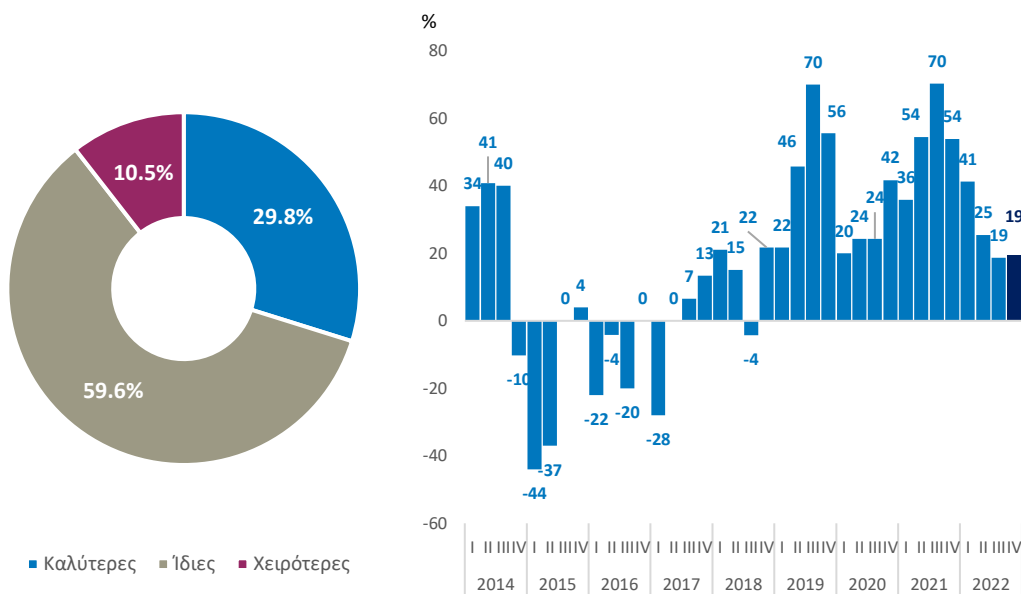
Οι εκτιμήσεις για την αποτελεσματικότητα του ανθρώπινου δυναμικού το επόμενο δωδεκάμηνο επιδεινώθηκαν το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Η διαφορά «θετικών» και «αρνητικών» απαντήσεων μειώθηκε σε 16,9%, έναντι 23,3% το προηγούμενο τρίμηνο και 34,4% στο τέλος του 2021. Ωστόσο, η μεγάλη πλειονότητα συμβούλων θεωρεί ότι δεν θα υπάρξει σημαντική μεταβολή το επόμενο έτος. Μεγάλη πάντως είναι και η μεταβολή της μέσης ετήσιας διαφοράς «θετικών»-«αρνητικών» απαντήσεων μεταξύ 2021 και 2022. Από 33,5% περιορίστηκε σε 23,8%.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

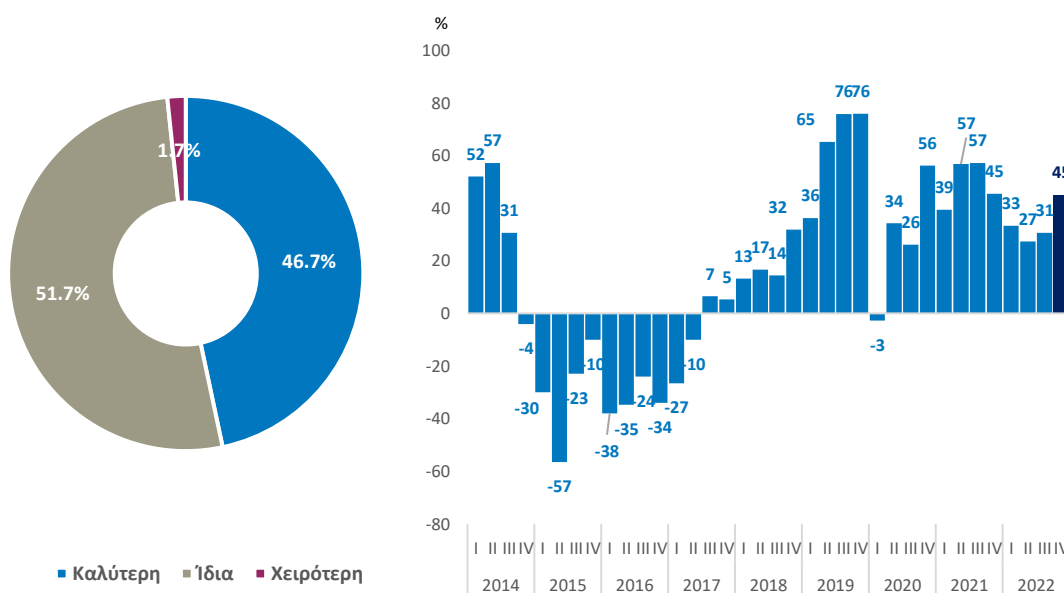
Οι προσδοκίες για τις δημόσιες υποδομές έγιναν επίσης λιγότερο αισιόδοξες στο τέλος του 2022, παρά τις αναμενόμενες κοινοτικές εισροές. Συγκεκριμένα, το ισοζύγιο «θετικών» - «αρνητικών» απαντήσεων μειώθηκε κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες στο 36,7% από 46,7% το προηγούμενο τρίμηνο και από 55,4% το τέταρτο τρίμηνο του 2021. Σημαντική είναι επίσης η μείωση της μέσης ετήσιας διαφοράς από 47,8% το 2021 σε 36,3% το 2022.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Οι προβλέψεις για τις συνθήκες χρηματοδότησης των επιχειρήσεων παρέμειναν σχεδόν στάσιμες το τελευταίο έναντι του προηγούμενου τριμήνου του 2022. Η διαφορά μεταξύ των ποσοστών όσων προβλέπουν ευχερέστερη χρηματοδότηση και όσων προβλέπουν μεγαλύτερη στενότητα αυξήθηκε λίγο από 18,6% σε 19,3%. Ωστόσο ήταν πολύ χαμηλότερη αυτής του τέλους του 2021, που ήταν 53,8%. Εξ ίσου μεγάλη είναι και η μείωση της μέσης ετήσιας διαφοράς από 53,6% το 2021 σε 26,2% το 2022.

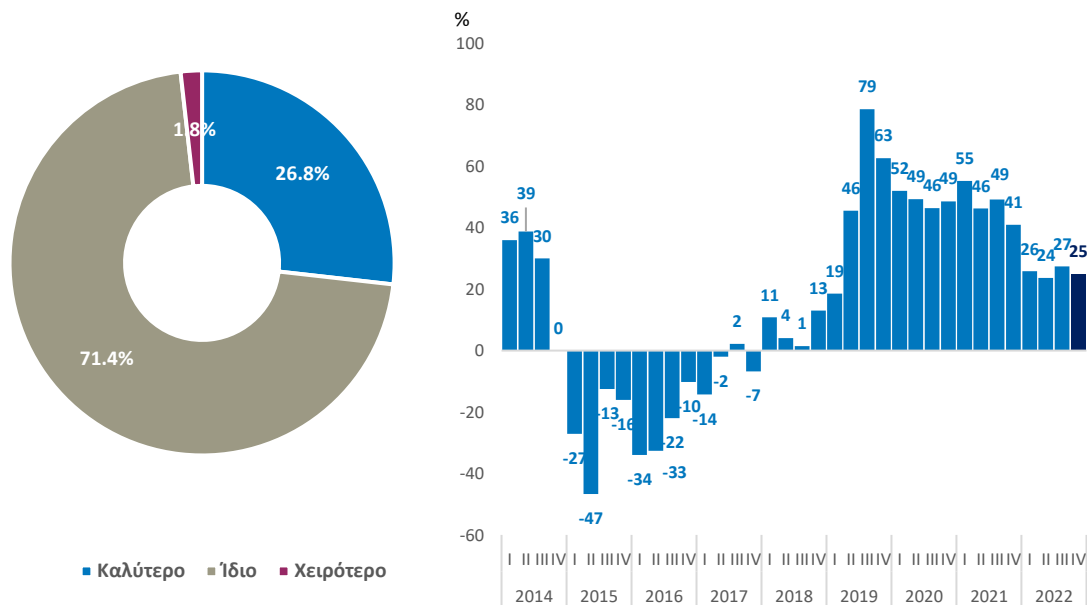
ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Αντίθετα από την πορεία των υπολοίπων μεταβλητών του Δείκτη Παραγωγικών Συντελεστών, οι προσδοκίες για την επιχειρηματικότητα το επόμενο έτος έγιναν περισσότερο αισιόδοξες. Η διαφορά «θετικών» - «αρνητικών» απαντήσεων διαμορφώθηκε σε 45,0%, από 30,6% το προηγούμενο τρίμηνο. Ήταν όμως σχεδόν σταθερή έναντι του τετάρτου τριμήνου του 2021, όταν είχε τιμή 45,5%. Οι προσδοκίες ολόκληρου του 2022 ήταν όμως λιγότερο αισιόδοξες από ότι το

προηγούμενο έτος: Σημειώθηκε μείωση της σχετικής μέσης ετήσιας διαφοράς από 49,7% σε 34,1%, γεγονός που συνάδει με την επιδείνωση των προσδοκιών για την επενδυτική δραστηριότητα.

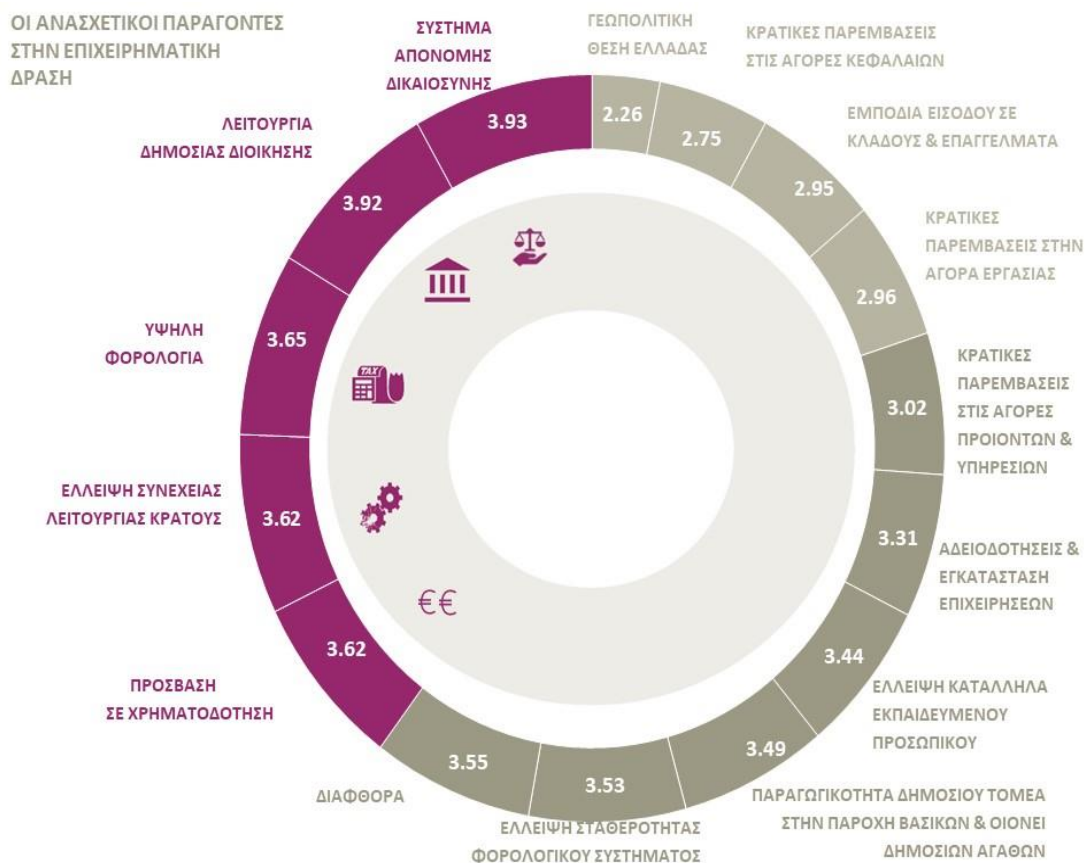
ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι προσδοκίες που αφορούν το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο έγιναν και αυτές λιγότερο αισιόδοξες. Η διαφορά «θετικών» - «αρνητικών» απαντήσεων σημείωσε κάμψη σε 25,0% το τελευταίο τρίμηνο από 27,4% το προηγούμενο. Πολύ μεγαλύτερη ήταν η μείωση σε σχέση με το τέταρτο τρίμηνο του 2021 όταν ο δείκτης είχε λάβει τιμή 40,9%. Ακόμα εντονότερη ήταν η μείωση του ετήσιου μέσου όρου της εν λόγω διαφοράς από 47,9% το 2021 σε 25,5% το 2022.

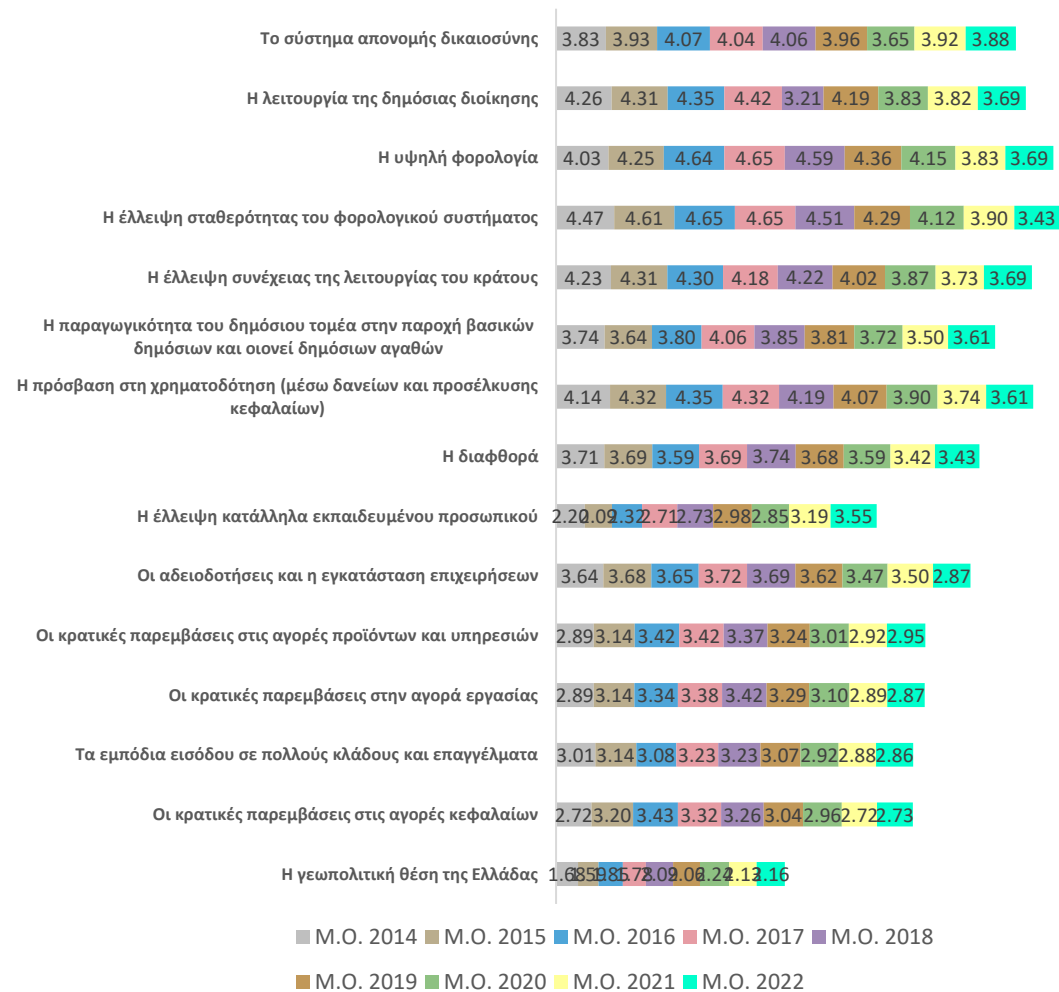
B.4. ΟΙ ΑΝΑΣΧΕΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

Δεν σημειώθηκαν αξιόλογες μεταβολές στις εκτιμήσεις των συμβούλων για τα προσκόμματα στην επιχειρηματική δράση το τέταρτο τρίμηνο του 2022. Υπήρξαν ωστόσο μερικές μικρές ανακατατάξεις. Τα τρία σημαντικότερα εμπόδια σχετίζονται με τη λειτουργία του δημοσίου. Η λειτουργία της δικαιοσύνης εξακολούθησε να είναι πρώτη. Ακολούθησαν η αναποτελεσματική δημόσια διοίκηση και η υψηλή φορολογία. Την πεντάδα συμπληρώνουν οι ασυνέχειες στη λειτουργία της κρατικής μηχανής και οι δυσχέρειες στη χρηματοδότηση. Ωστόσο, η σημασία της έλλειψης σταθερότητας του φορολογικού συστήματος μειώθηκε.

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΑΣΧΕΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ: 2014-2022

Σχεδόν αδιαλείπτως από το 2014 έως και το 2019, η ομάδα των πέντε σημαντικότερων εμποδίων στην επιχειρηματική δράση απαρτιζόταν από την υψηλή φορολογία, την έλλειψη σταθερότητας του φορολογικού συστήματος, τις δυσκολίες χρηματοδότησης, την ασυνέχεια στη λειτουργία του κράτους και την αναποτελεσματική δημόσια διοίκηση. Τα δύο τελευταία χρόνια όμως η ανησυχία για τη λειτουργία του συστήματος απονομής δικαιοσύνης έχει ενταθεί σημαντικά και θεωρείται ως ο πλέον ανασχετικός παράγοντας στο επιχειρείν το 2022.

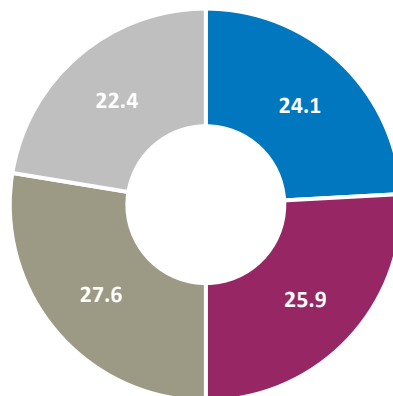

B.5. ΨΗΦΙΑΚΗ ΚΑΡΤΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

Η έρευνα κατέγραψε επίσης την προετοιμασία των επιχειρήσεων συμβούλων μανάτζμεντ για την εισαγωγή της ψηφιακής κάρτας εργασίας και τις απόψεις τους για τις επιπτώσεις της και επίσης το κατά πόσον ο τομέας των συμβούλων μανάτζμεντ έχει ιδιαιτερότητες που ενδεχομένως θα πρέπει να ληφθούν υπόψιν κατά την εφαρμογή της.

Από την έρευνα προέκυψε ότι περισσότερες από τις μισές εταιρείες συμβούλων προετοιμάζονται ήδη ή έχουν προγραμματίσει τις απαραίτητες ενέργειες για την εφαρμογή της κάρτας. Υπάρχει όμως και μία σημαντική μερίδα εταιρειών, περισσότεροι από το ένα τέταρτο, που δεν έχουν ακόμα κάνει καμία ενέργεια.

Η προετοιμασία των εταιρειών συμβούλων επιχειρήσεων για την εφαρμογή της ψηφιακής κάρτας εργασίας

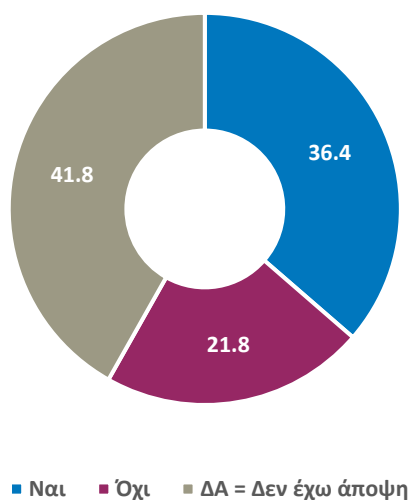
■ Ναι ■ Όχι ■ Έχει προγραμματιστεί για το επόμενο διάστημα ■ ΔΓ/ΔΑ

Οι σύμβουλοι θεωρούν ότι η κάρτα εργασίας θα επηρεάσει αρκετούς τομείς της δραστηριότητάς τους. Ωστόσο, η αξιολόγηση των επιπτώσεων αυτών είναι σχεδόν ισοδύναμη μεταξύ των έξι τομέων που εξετάστηκαν. Κατά τι σημαντικότερες φαίνεται ότι θεωρούνται οι επιδράσεις στην υπερεργασία και στις υπερωρίες, όπου το σκορ ήταν 3,8 σε κλίμακα Likert 1-5 με μέσο 3,0. Δεύτερες σε σημασία, σκορ 3,7, εκτιμάται ότι θα είναι οι επιπτώσεις στο διοικητικό βάρος των επιχειρήσεων.

Οι επιπτώσεις στις επιχειρήσεις και τους εργαζόμενους από την εισαγωγή της κάρτας εργασίας.

Τέλος, είναι χαρακτηριστικό ότι το 41,8% των συμβούλων δεν έχει ακόμα διαμορφώσει άποψη κατά πόσον υφίστανται ιδιαιτερότητες -λόγω της φύσης των συμβουλευτικών εργασιών- που πρέπει να τεθούν σε δημόσια διαβούλευση πριν την εφαρμογή του μέτρου. Όμως περισσότερο από το ένα τρίτο των συμβούλων θεωρεί ότι ο κλάδος έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά ως προς την απασχόληση και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη. Μερικές από τις ιδιαιτερότητες που επισημάνθηκαν είναι η φύση της παροχής των συμβουλευτικών υπηρεσιών, είτε στην έδρα του πελάτη είτε στο εξωτερικό, η ανάγκη μετακίνησης και παρουσίας σε περισσότερα από ένα σημεία ακόμη και την ίδια ημέρα, η σύνδεση της αποτελεσματικότητάς τους με την παραγωγή παραδοτέων και την επίτευξη στόχων.

Θεωρείτε ότι υπάρχουν ιδιαιτερότητες στον κλάδο των συμβουλευτικών εταιρειών ως προς την εφαρμογή της κάρτας τις οποίες θα μπορούσε ο ΣΕΣΜΑ να αιτηθεί να τεθούν σε δημόσια διαβούλευση;

Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο ΣΕΣΜΑ

Ο Σύνδεσμος Εταιρειών Συμβούλων Μάνατζμεντ Ελλάδος (ΣΕΣΜΑ) ιδρύθηκε το 1991 και αποτελεί τον επαγγελματικό συλλογικό φορέα των οργανωμένων εταιρειών συμβούλων επιχειρήσεων στην Ελλάδα, με 52 εταιρείες-μέλη που απασχολούν περισσότερα από 3.000 εξειδικευμένα στελέχη. Κύριος στόχος του ΣΕΣΜΑ είναι η ανάπτυξη και διεύρυνση της αγοράς συμβουλευτικών υπηρεσιών, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, καθώς και η ενίσχυση και παγίωση της αξιοπιστίας και της προστιθέμενης αξίας των συμβουλευτικών υπηρεσιών και της επιχειρηματικής υποστήριξης, τόσο στον δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα.

Ο ΣΕΣΜΑ θεωρεί ότι η παρακολούθηση και αξιολόγηση της οικονομικής συγκυρίας και των μεσοπρόθεσμων τάσεων της οικονομίας είναι πολύ σημαντική για τον σχεδιασμό στρατηγικής από τις επιχειρήσεις και οργανισμούς του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Οι εκτιμήσεις και προσδοκίες των εταιρειών μελών του για την πορεία της οικονομίας αντικατοπτρίζουν την τρέχουσα οικονομική πραγματικότητα και επηρεάζουν την επενδυτική ροπή. Η καταγραφή συνεπώς των απόψεων και προσδοκιών των ιθυνόντων των εταιρειών μελών του είναι πολύ χρήσιμη για την ανάλυση της οικονομικής συγκυρίας βραχυχρονίως, καθώς και για τη χάραξη οικονομικής πολιτικής.

ΤΟ ΒΑΡΟΜΕΤΡΟ

Ο ΣΕΣΜΑ δημιούργησε το «Βαρόμετρο του ΣΕΣΜΑ για την Οικονομία», μέσω του οποίου καταγράφονται ανά τρίμηνο οι απόψεις των εταιρειών συμβούλων μάνατζμεντ. Ειδικότερα, ο Γενικός Δείκτης και η διαφορά τους ($\Delta = (Θ - Α) \times 100$), η οποία λαμβάνει τιμές στο διάστημα από -100 έως +100.

Ο κάθε GRe+1 του Βαρόμετρου αποτυπώνει τις προσδοκίες των επικεφαλής και των στελεχών των εταιρειών συμβούλων μάνατζμεντ για την Ελληνική οικονομία μετά από ένα έτος (+1). Ο Γενικός Δείκτης GRe+1 συντίθεται από τους εξής επιμέρους δείκτες:

- **Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας**, ο οποίος καταγράφει τις απόψεις για την αναμενόμενη πορεία των βασικών οικονομικών μεγεθών (ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης, ανεργία, ιδιωτικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και πληθωρισμός).
- **Δείκτης Παραγωγικών Συντελεστών**, ο οποίος καταγράφει τις εκτιμήσεις για τις μεταβολές στους βασικούς παραγωγικούς συντελεστές (ανθρώπινο δυναμικό, συνθήκες χρηματοδότησης, δημόσιες υποδομές, επιχειρηματικότητα και θεσμικό πλαίσιο).

Η μεθοδολογία κατάρτισης του Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας και του Δείκτη Παραγωγικών Συντελεστών είναι η ακόλουθη:

- Υπολογίζονται τα ποσοστά «θετικών» και «αρνητικών» απαντήσεων για κάθε παράμετρο και υπολογίζεται δείκτης που προκύπτει ως ο αριθμητικός μέσος όρος των πέντε παραμέτρων, οι οποίες εξετάζονται για κάθε συνιστώσα.

Ο Γενικός Δείκτης GRe+1 υπολογίζεται ως ο αριθμητικός μέσος των παραπάνω δύο δεικτών.

Τέλος, στο Βαρόμετρο του ΣΕΣΜΑ για την Οικονομία προσδιορίζονται οι Ανασχετικοί Παράγοντες για την επιχειρηματική ανάπτυξη και τη επιχειρηματική δράση. Για να προσδιορισθεί η σημασία κάθε παράγοντα που δρα ανασχετικά στην επιχειρηματική ανάπτυξη, υπολογίζεται μία βαθμολογία που κυμαίνεται από 0 (λιγότερο σημαντικός) έως 5 (περισσότερο σημαντικός). Ο υπολογισμός γίνεται ως εξής:

- Ο κάθε βαθμός της κλίμακας (κλίμακα Likert 1-5) πολλαπλασιάζεται με τον αριθμό των απαντήσεων κάθε βαθμίδας.
- Το άθροισμα των επιμέρους γινομένων διαιρείται με τον αριθμό των απαντημένων ερωτηματολογίων.

Η ίδια μεθοδολογία χρησιμοποιήθηκε και στο Τμήμα Β.5.

Η ΕΡΕΥΝΑ

Το ερωτηματολόγιο αποστέλλεται στους εκπροσώπους και τα στελέχη των εταιρειών-μελών του ΣΕΣΜΑ από το επίπεδο senior consultant και άνω, τα επίτιμα μέλη και τους πρώην προέδρους του ΣΕΣΜΑ. Το σύνολο του πληθυσμού στη χρονική αυτή περίοδο είναι 110 άτομα. Η παρούσα έρευνα έχει τέσσερις ενότητες:

1. Καταγραφή των προβλέψεων των συμβούλων για την οικονομική κατάσταση, ένα έτος αργότερα.
2. Αποτύπωση των προσδοκιών των συμβούλων αναφορικά με τους παραγωγικούς συντελεστές, ένα έτος αργότερα.
3. Καταγραφή των κυριότερων εμποδίων στην επιχειρηματική ανάπτυξη.
4. Η έρευνα εξέτασε επίσης τις απόψεις των συμβούλων μάνατζμεντ για την εφαρμογή της ψηφιακής κάρτας εργασίας στις εταιρείες παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Η έρευνα διεξάγεται κάθε τρίμηνο και τα αποτελέσματά της δημοσιοποιούνται κάθε Απρίλιο, Ιούλιο, Οκτώβριο και Ιανουάριο, αντίστοιχα. Η πρώτη έρευνα διεξήχθη το Μάρτιο του 2014 και αφορούσε το πρώτο τρίμηνο του ίδιου χρόνου. Η παρούσα, 36^η έρευνα πραγματοποιήθηκε από 11-01-2023 έως 26-01-2023 και κατέγραψε τις προσδοκίες και τις απόψεις που διαμορφώθηκαν κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2022. Συλλέχθηκαν 60 απαντήσεις που αντιστοιχεί σε ποσοστό ανταπόκρισης 55,0%.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

Επιστημονικός υπεύθυνος είναι ο κ. Κωνσταντίνος Αϊβαλής και υπεύθυνος της έρευνας ο κ. Αλέξανδρος Καλόμοιρος, Μέλος ΔΣ ΣΕΣΜΑ.

Copyright @ Σύνδεσμος Εταιρειών Συμβούλων Μάνατζμεντ Ελλάδος

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή ή αποθήκευση μεμονωμένων σελίδων ή δεδομένων της έρευνας, με την προϋπόθεση ότι υπάρχει αναφορά στην πηγή προέλευσης. Τα πορίσματα, οι πληροφορίες ή οι απόψεις που περιέχονται στην έρευνα δεν αποτελούν ούτε μπορεί να θεωρηθούν, άμεσα ή έμμεσα, παρότρυνση, οδηγία, συμβουλή ή προτροπή για οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη. Οι κάτοχοι της έρευνας μπορούν να αξιολογούν τα ανωτέρω και να ενεργούν με βάση τη δική τους βούληση και με δική τους ευθύνη.

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ - ΜΕΛΩΝ

